

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiotalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2017 vp)

1. Asiakkaan valinnanvapaus välttämätön askel sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa

Hallituksen esitys valinnanvapauslainsäädännöksi on kokonaisuutena hyvä. Palvelujen käyttäjien, järjestäjien ja tuottajien oikeudet ja velvollisuudet ovat pääsääntöisesti tasapanossa. Veronmaksajien piikki ei ole auki ja tuotannon avoimuus korostuu.

Mahdollisuus valita palvelujen tuottaja erilaisten tasavertaisten tuottajien joukosta on järkevä keino lisätä saatavuutta ja parantaa palvelujen laatua. Palvelujen saatavuus paranee, koska tuottajia on selvästi nykyistä enemmän. Palvelujen saatavuus paranee suurella osalla maata, eikä heikkene missään osassa maata. Tuottajien välinen kilpailu asiakkaista kannustaa varmistamaan myös palvelujen laadun.

Kun valinnanvapauteen yhdistetään palvelujen saamisen nopeutuminen sekä samoilla pelisäännöillä määräytyvät tuottajien saamat korvaukset, asiakasmaksut ja maakuntien tekemät palvelutarpeen arvioinnit, myös kustannusten hallinta tehostuu.

2. Ilman yhtiöittämisvelvollisuutta uudistuksen tavoitteet eivät ole saavutettavissa

Uudistuksen yhtenä tavoitteena on leikata julkisten sosiaali- ja terveyspalvelujen menojen kasvua 3 miljardilla eurolla. Tähän ei ole päästävässä ilman julkisen palvelutuotannon yhtiöittämistä.

Yhtiöittäminen on keskeinen keino lisätä tuotannon läpinäkyvyyttä, vertailtavuutta ja kilpailuneutraaliteettia. Tämä ansiosta järjestämisvastuulla olevilla maakunnilla on nykyistä paremmat välineet valita järjestämisvastuullaan oleville palveluille paras mahdollinen tuottaja.

Jos yhtiöittäminen jää "vajaaksi", välttämättömät menojen kasvua leikkaavat uudistukset on toteutettava maakuntauudistuksen osana. Eситetty maakuntauudistus ei nyky muodossaan tuota menojen kasvun supistumista, joka oli tarkoitettu toteutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksella.

Asiakkaan mahdollisuus valita palvelun tuottaja koskee perustason palvelujen ohella myös monia erikoistason palveluja. Yhtiöittämisvelvollisuuden tulee koskea suoran valinnan palvelujen ohella myös asiakassetelillä järjestettäviä palveluja.

3. Toteutusaikataulu

Hallituksen esityksen mukaiset siirtymäajat ovat ylipitkät. Ne myöhentävät uuteen järjestelmään siirtymistä ilman asiallisia perusteita. Myös porrastukset voimaantulossa ovat ongelmallisia esimerkiksi kansanlaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Näistä syistä uudistuksen tulee tulla voimaan esitettyä nopeammin ilman mahdollisuuksia asteittaiseen voimaantuloon.

4. Muita muutosehdotuksia

Hallituksen esityksessä on kohtia, joita EK on kritisoinut lausuntokierroksella. Eduskunnan on syytä muuttaa esitystä seuraavasti:

- poistetaan sote-keskuksen velvollisuus antaa maksuseteli suoran valinnan palvelujen osakokonaisuuksien hankintaa varten (18 § 1 mom.)
- kansalaisten yhdenvertaisuuden varmistamiseksi poistetaan maakunnan mahdollisuus poiketa asiakassetelillä järjestettävien palvelujen vähimmäismäärästä (22 §:n perustelut)